

Елин Пелин

Нане Стоичковата върба

В сиромашкия двор на нане Стоичко беше израснала чудна върба. Още от земята тя се разклоняваше на пет здрави и еднакво дебели братя. Всеки от тях широко разтваряше върха си и всички заедно правеха грамадна китка, която се издигаше високо над къщите и плевниците и при вечер хвърляше сянка като някой баир върху широката поляна, просната от нане Стоичковите палати чак до другото село.

В клоните на тая чудна върба от край време имаше дванадесет щъркови гнезда и всяка пролет в тях идеха и мътеха дванадесет чифта щъркели – най-многобройната жива стока на нане Стоичко.

Какво радостно събитие беше, когато тия дългокраки гости пристигаха от дългия път в родните гнезда! Още при първия живителен лъх на пролетта, току-що напъпват овошките, току-що затичат децата боси по стоплената, още влажна земя, току-що се очисти небето, ето че през улиците и дворищата на селото премине бърза сянка, мерне се пред краката ти, удари на срещната стена, оттам на покрива и изчезне. Вдигнеш глава и какво? – Над тебе лети щърк. Бавно, спокойно и празнично той се вие над селото, вдига се високо, спуща се ниско, обикаля над познатите пътища и дворове, стрелне се над ливадите и прави първите си посещения над познатите родни кътчета. После се завърти бързо и се спусне върху гнездото си на нане Стоичковата върба. Децата наизскачат радостни, затичат по боклучавия двор, дето магарето в сладки размишления се пече на първото топло слънце, заскачат и завикат:

– Мамо – щърк! Мамо – щърк!

И като подрипват от крак на крак, почнат да напяват:

Щърк клечи – аз хвърча!

Щърк клечи – аз хвърча!

Кокошките, подплашени от шума и от ненадейната сянка на щърка, се разбягват и разкудкудякват тревожно. Петелът от бунището дава успокоителен сигнал, качва се бързо на колата и застава нашрек.

Изненадана от суматохата навън, от къщната врата се подава стрина Стоичковица с тестени ръце, с брашнен сукман, проточва с любопитство глава под ниската стряха и завиква с глас, който се чува по цялото село:

– Какво се дерете бре, проклетници проклети! Но като съглежда щърка, застанал на гнездото, че обръща шията си и разглежда родината си по всички посоки, тя застава умилено и продумва галено:

– Божичко мили – гости ни дошли, добре ни дошли!

Тогава някъде изпод прихлупените навеси излиза и домакинът нане Стоичко. По дрехите му и по оскубаната му капа, оплескана на главата, висят дълги сламки, Той върви лениво и безучастно поглежда жена си.

– Стоичко – щърк! – вика булката, възбудена от празничната картина на техния сиромашки двор, и сочи с ръка върха на върбата.

– Тате – щърк! – викат лудо децата. Нане Стоичко се прави на глух пред изблика на детската радост и се мъчи на скрие любопитството под навеса на веждите си. Той е твърдоглав и проклет човек. Душата му от нищо се не разклаща и леността му го е направила спокоен като добиче и равнодушен като камък към радостите и скърбите на околния свят. По цели дни той не похваща нищо, върти се с тегота из двора, влачи се из кръчмите, слуша злостно разговорите и шегите и се връща в къщи лют като арнаутска чушка и намръщен като облак. Тежко на децата му, ако не беше работливата булка Стоичковица.

Но колкото нане Стоичко и да е безучастен към всичко наоколо, неговата душа се пробужда от веселия вик на децата. Той сваля капа, вдига глава към щръкльовите гнезда, мърда дълго косматите си вежди, които падат над очите му като сламени стрехи, и гледа с примижал поглед.

– Това е Змияра – казва важно.

– Не – това е Жабара – казва булката.

– Какъв ти Жабар! Не виждаш ли жълтото пръстенче над коляното му. Жабара няма. Клисара има, само че на левия крак под коляното.

– Е, може да е и Змияра, миличкия – съгласява се примирително булката.

От този ден в къщата на нане Стоичко настава радост, в селото – празник. Голямата върба се оживява. Дванадесет влюбени чифта заклеват на дванадесетте гнезда.

Честитата върба като че ли това е чакала – отведнаж цяла се разлиства и във всяко гнездо почва живот. По цял ден щъркелите хвъркат, отлитат, долитат, любят се, мъкнат клечки, парцали, слама, нареждат домакинството си и се радват на живота в мир и сговор със Стоичковата челяд. Те стават близки с нея и се разхождат по двора, дето лежи кучето, окапало от мързел и одрипавяло като господаря си.

Веднаж нане Стоичко дялкаше нещо на дръвника сред двора. Слънцето печеше силно и нане Стоичко беше захвърлил вечното кожухче, с което се не разделяше ни зиме, ни лете. Кълчищната му риза беше мокра от пот. До себе си в треските беше захвърлил оскубаната си Капица, прогнила от пот и мазна като баница.

Наоколо се разхождаше Змияра, търсеше клечки и сламки и с

грижа разглеждаше из боклуците. Като видя капата, той се спря до нея, удари я два-три пъти с човката и понеже му хареса, грабна я и я отнесе на гнездото си. За ядене ли, за постилка ли, там негова си работа.

Стоичко, като видя, че капата му се възнася, скокна бързо, грабна шепа трески и ги захвърли по крадеца. Но щъркът беше вече на гнездото и биеше капата с червения си клон.

– Пшът!... Хей, гадино проклета, дай ми капата – извика Стоичко и почна да псува.

„Так... так“ – удари щъркът по нея с усилие да откъсне нещо.

Стоичко кипна, наведе се, грабна камък и го запопрати из широки-те клони на върбата. Подплашени, щърците от дванадесетте гнезда объркано се разхвърчаха. Змията остави капата в гнездото и избяга. Разгневен повече, нане Стоичко почна да търси камъни из двора и да замеря върбата, над която се виеха щърците, разтревожени и уплашени за съдбата на яйцата си. Но ето че Змияра се върна пак отнякъде, кацна на гнездото и пак удари капата с човката си.

– Чакай, сине майчин, ще те науча аз тебе! – извика Стоичко, грабна бравата и удари няколко пъти по ствола на върбата. Щъркът остана спокоен. И като напук, пак почна да чука капата с клон, като я застъпи с един крак.

Стоичко избухна, завика, зашътка, но щъркът, записан в работа около капата, не побягна. Тогава Стоичко, разлютен още повече, грабна бравата и почна да сече върбата. Децата надойдоха отнякъде, заскачаха из двора и почнаха да викат весело.

– Змияра взе на тате капата! Змияра взе на тате капата.

– Махнете се отгук – изкрещя Стоичко и ги подгони. Веждите се свиха над очите му и ушите му зашаваха от яд.

Децата се разпръснаха и изпокриха кое де свари.

Стоичко пак завъртя бравата. Острието се забиваше бързо и дълбоко в мекото тяло на върбата. Бели сочни трески се разхвърчаха надалече. Могъщото тяло на дървото се разтнесе от болки и петте грамадни разклонени братя притрепераха в предсмъртни мъки.

Щърците се разхвърчаха ужасени. Те бързо-бързо отлитаха някъде, изчезваха и се връщаха пак, като водаха със себе си цели орляци техни другари. Над Стоичковия двор се зави тъмен облак от разтревожени и изплашени щърци и с ужас се завъртя над треперящите върхове на върбата, дето тръпнеха и се разглюбяваха от сътресението дванайсет гнезда.

А разгневеният Стоичко с дива наслада продължаваше да върти бравата.

Скоро грамадното дърво се залюля страшно и се наведе. Разтрепераха се смъртно клоните му и дънерът изпращя, сякаш извика от болки. Убитото дърво се наклони бавно и падна на поляната с трясък и проклятие. Крехките му съчки се изпочупиха с плач. От разрушените гнезда се вдигна прах.

Стоичко отскочи назад и отмъстително изръмжа. После се завря в клоните, намери капата си, която бе отскочила от гнездото, опуха я от коляното си, нахлупи я над очи и се упъти към портата, като сумтеше нещо.

Стоичковица, като чу шума от падналото дърво, изскочи уплашена от къщи. Тя застана смаяна на прага и изплака с глас:

– Стоичко, Стоичко, на сто парчета да те насекат! Ка не бе те грях, господ да те убие!

– Млък! – изхвуча Стоичко, като се обърна свирепо.

Булката побягна в къщи и приклопи вратата. Стоичко отиде в кръчмата.

Щърците се виха над срутените си гнезда цели два дена.

КРАЙ

© Елин Пелин

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5298>]